

โครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นสำหรับครูชาวไทยของสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย

-- การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินงาน --

สุณิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข 八田直美

1. บทนำ

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในทศวรรษที่1960 และแผ่ขยายไปสู่ระดับมัธยมศึกษาในช่วงต้นของทศวรรษที่1990 ปัจจุบันกล่าวได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนจากเป้าหมายเชิงปริมาณไปสู่เป้าหมายเชิงคุณภาพ (カノックワン 2012) หนึ่งในภารกิจของการพัฒนาคุณภาพก็คือการผลิตและการฝึกอบรมครูชาวไทย วัตถุประสงค์หลักของการดำเนินกิจกรรมของสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁾ (Japanese Language and Culture Teachers Association of Thailand ต่อจากนี้จะเรียกว่า JTAT) คือการให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือครูชาวไทยที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ60ของจำนวนครูทั้งหมด (สร้อยสุดา ณ ระนอง 2004、スニーラット 2012) JTAT ได้จัดสัมมนาด้านวิธีการสอนสำหรับครู รวมทั้งให้ข้อมูลต่างๆ ผ่านทางเว็บไซต์ และตั้งแต่ปี ค.ศ.2008 ยังร่วมกับเจแปนฟาวน์เดชั่น (ต่อจากนี้จะเรียกว่า JF) จัดโครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นสำหรับครูชาวไทยที่ไม่มีประสบการณ์เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ผู้เข้าร่วมโครงการนี้จะรับผิดชอบค่าตัวเครื่องบิน และค่าใช้จ่ายบางส่วนในระหว่างการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น⁽²⁾ และเนื่องจากจำนวนผู้สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นทุกปี ในปัจจุบัน จึงขยายการจัดโครงการฝึกอบรมไปยังศูนย์ของ JF สองแห่ง⁽³⁾ ทำให้สามารถรองรับผู้เข้าร่วมโครงการได้มากกว่า50คนต่อปี บทความนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูชาวไทย ซึ่งเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นซึ่งจัดโดย JTAT และ JF ตั้งแต่ปี ค.ศ.2008 - 2012 และสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินงานของ JTAT ว่าได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างจากโครงการนี้

2. ที่มาและความสำคัญ

จากผลการสำรวจสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศต่างๆ ทั่วโลกของ JF⁽⁴⁾ พบว่าจำนวนผู้เรียนชาวไทยจำนวนสถาบันที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่น รวมถึงจำนวนผู้สอนในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่หากดูผลสำรวจของปีค.ศ. 2006 เปรียบเทียบกับผลสำรวจของปีค.ศ.2009 จะเห็นได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของไทย มีประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึง เช่น การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มพูนความสามารถของครู (八田 2008) ความเชื่อมโยงในด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นระหว่างระดับมัธยมศึกษา กับระดับอุดมศึกษา (カノックワン 2012) ความช่วยเหลือในด้านการทำวิจัยจากทางญี่ปุ่น (ワリン-ton 2012)

แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นไปสู่ระดับมัธยมศึกษาของไทยคือการที่กระทรวงศึกษาธิการของไทยร่วมกับเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ (ต่อจากนี้จะเรียกว่า JF กรุงเทพฯ) จัดโครงการอบรมครูเพื่อสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา (ต่อจากนี้จะเรียกว่าคอร์สShinki) โครงการนี้จัดขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ. 1994-2003 (ปีค.ศ.1999 ไม่ได้จัดการอบรม) หลังจากการจัดอบรมไปแล้ว 9 รุ่นก็จะรับการจัดโครงการชั่วคราว และเริ่ม

โครงการอีกครั้งในปีค.ศ.2006 และยังคงจัดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ปีค.ศ.2013) ในแต่ละปีสามารถผลิตครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยได้จำนวน 15-20 คน จากการสำรวจติดตามผู้เข้ารับการอบรมในระหว่างปีค.ศ.1994-2006 โดย 野畑・ウヰパ― (2006) ทำให้ทราบว่า การเข้าร่วมงานสัมมนาหรือฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องหลังจากการอบรมคอร์สShinki 1ปี หรือการอบรมที่ประเทศญี่ปุ่นหลังจากมีประสบการณ์การสอนแล้ว1ปี ล้วนแล้วแต่ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการสอนให้กับผู้เข้าอบรม แต่สำหรับคอร์สShinkiในปัจจุบันซึ่งไม่มีการส่งไปอบรมที่ญี่ปุ่นดังเช่นรุ่นก่อนๆ ทำให้มีครูหลายคนรู้สึกเป็นกังวลกับการสอนเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ไปญี่ปุ่น นอกจากครูที่เข้าอบรมคอร์สShinki ยังมีครูชาวไทยที่ไม่เคยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นครูในระดับมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษา ทำให้เกิดความลำบากในการสอนหรืออธิบายสิ่งต่างๆ ให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจสภาพปัจจุบันรวมถึงวัฒนธรรมสมัยนิยม(pop culture)ของญี่ปุ่น การฝึกอบรมที่ประเทศญี่ปุ่นสำหรับคอร์สShinkiในรุ่นก่อนๆ ได้รับผลประเมินเป็นอย่างดีจากผู้เข้าร่วม หลังจากการฝึกอบรมครั้งสุดท้ายซึ่งจัดขึ้นในปีค.ศ.2005สิ้นสุดลง ทางผู้จัดฝ่ายญี่ปุ่น (JF ศูนย์อุระวะ) ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับโครงการนี้ (生田・北村 2006) 生田・北村 (2006) วิเคราะห์ไว้ว่าจากการติดต่อประสานงานกับทางฝ่ายไทย (JF กรุงเทพฯ) ทำให้สามารถจัดการอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมในการสอนของผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นครูชาวไทยได้ การประสานงานของทั้งสองฝ่ายในการจัดอบรมนี้ ไม่เพียงแต่แลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เข้าร่วม แต่ยังมี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างฝ่ายไทยกับฝ่ายญี่ปุ่น ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดเนื้อหาการอบรม มีการพบปะเพื่อปรึกษาหารือ ฯลฯ

จากความเป็นมาดังกล่าวนี้ JTATในฐานะสมาคมครู จึงได้กำหนดและวางแผนที่จะจัดโครงการอบรมที่ประเทศญี่ปุ่นสำหรับครูชาวไทยทั่วไป และจากการที่ JF กรุงเทพฯ ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งJTAT ประกอบกับการที่ JF เคยจัดโครงการอบรมที่ญี่ปุ่นสำหรับครูคอร์สShinki JTATจึงได้ขอให้ JFช่วยรับดำเนินการโครงการนี้ ซึ่งโครงการในครั้งแรกกับครั้งที่2 เป็นการจัดโดยฝ่ายJTAT และขอให้ JF เป็นผู้ดำเนินการ แต่โครงการครั้งต่อจากนั้นเป็นรูปแบบการจัดร่วมกันระหว่างJTAT กับ JF

ตั้งแต่ปีค.ศ.2008-2012 มีการจัดโครงการรวม 5 ครั้ง 6 กลุ่ม (ผู้เข้าร่วมรวม 140 คน) โครงการอบรมจัดขึ้นที่ JF ศูนย์อุระวะ หรือ JFศูนย์คันไซ ผู้เข้าร่วมในแต่ละครั้งมีจำนวน 15-30 คน โดยจะมีผู้ประสานงานจากJTAT 2-3 คนเข้าร่วมด้วย จากจำนวนผู้เข้าร่วมทั้งหมด ผู้เข้าร่วมจำนวน 124 คน (คิดเป็นร้อยละ 88.6) เป็นครูในระดับมัธยมศึกษา และส่วนใหญ่เป็นการเดินทางไปญี่ปุ่นครั้งแรก โครงการนี้มีการปรับปรุงเนื้อหาการอบรมอยู่ตลอดโดยอ้างอิงจากผลการประเมินทุกครั้งของผู้เข้าร่วมโครงการและความคิดเห็นของผู้ดำเนินงาน(ทั้งฝ่ายJTAT และ JF) (スニーラット・八田 2012) เป้าหมายของโครงการนี้มีไว้เพียงแต่ให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ในการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าร่วมได้คิดหาหนทางที่จะนำประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่เก็บรวบรวมได้ในญี่ปุ่นกลับไปใช้ปรับปรุงการสอนของตนเอง อีกทั้งโครงการยังจัดในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างผู้เข้าร่วมกับผู้สอนและระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการด้วยกัน ซึ่งมีได้เป็นการเรียนโดยรับความรู้จากอาจารย์ชาวญี่ปุ่นหรืออาจารย์รุ่นพี่ชาวไทย แต่เป็นการเรียนที่มีจุดมุ่งหมายในการ “ผลิตครูที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง” (岡崎・岡崎 1997) กล่าวคือเป็นรูปแบบให้ผู้เข้าร่วมสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหาการสอนของตน เรียนรู้สิ่งที่จำเป็นและนำไปปรับปรุงการสอนของตนเองได้ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้นี้แบบร่วมมือกันดังที่ได้กล่าวข้างต้นสามารถเห็นได้จากการดำเนินงานของJTATซึ่งเป็นฝ่ายผู้จัดโครงการ เพื่อที่จะปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย JTATจัดโครงการนี้ขึ้นสำหรับครูชาวไทยโดยช่วยกันคิด

และดำเนินงานร่วมกับ JF

3. คำถามในการวิจัย

1) ผู้เข้าร่วมโครงการ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากญี่ปุ่นคืออะไร สิ่งที่ได้เรียนรู้จากผู้สอนและผู้เข้าร่วมคนอื่นคืออะไร สิ่งนั้นส่งผลต่อการสอนของตหลังจากกลับมาปฏิบัติงานในประเทศไทยแล้วหรือไม่ อย่างไร

2) ผู้ดำเนินงานโครงการ

คิดอย่างไรกับการได้เข้าร่วมโครงการนี้ สิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร สิ่งนั้นส่งผลต่อการกระทำหรือวิธีคิดที่มีต่อสมาคมครูหรือไม่ อย่างไร

4. รายละเอียดของโครงการ

4.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อให้มีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่นและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น
- 2) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถภาษาญี่ปุ่น
- 3) เพื่อให้สามารถรวบรวมสื่อและคิดเทคนิคการนำไปใช้สอนภาษาญี่ปุ่น

4.2 เนื้อหาในการฝึกอบรม

เนื้อหาในการฝึกอบรม จำนวนชั่วโมง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อหาในการฝึกอบรม

หัวข้อ	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรม
ปฐมนิเทศ	2	อธิบายเป้าหมายของโครงการ
ภาษาญี่ปุ่น	34	สำรวจเมือง (ละแวกที่อยู่อาศัย, โตเกียว, โอซาก้า) เยี่ยมชมโรงเรียน
สื่อการสอน	4	รวบรวมสื่อของจริงและการนำไปใช้ สื่อการสอนที่วางจำหน่ายตามท้องตลาด เว็บไซต์ต่างๆ
ความเข้าใจญี่ปุ่น	4	ทำว่าญี่ปุ่น เขียนพู่กัน ชงชา ฯลฯ
การนำเสนองานและทบทวนตนเอง	6	แนะนำการใช้สื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินผล

- 1) ภาษาญี่ปุ่น เป็นการฝึกใช้ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริงเพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาญี่ปุ่นจากกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นที่ญี่ปุ่นสื่อสารกับชาวญี่ปุ่นได้จริง ตัวอย่างกิจกรรม เช่น สำรวจละแวกที่อยู่อาศัย (สืบค้นว่าธนาคาร ร้านสะดวกซื้อ ที่ทำการไปรษณีย์ ร้านร้อยเยน ฯลฯ ตั้งอยู่ที่ใด โดยการสอบถามข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นพร้อมทั้งทำแผนที่ และนำมารายงานหน้าชั้นเป็นภาษาญี่ปุ่น) สำรวจ

เมืองโตเกียว/ โอซาก้า (แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมสำรวจสถานที่ที่มีชื่อเสียงในเมืองโตเกียว/ โอซาก้า พูดคุยกับคนในท้องถิ่น ถ่ายรูป ฯลฯ จากนั้นกลับมารายงานผลเป็นภาษาญี่ปุ่น) ทัศนศึกษาสถานที่ที่มีชื่อเสียงในย่านโตเกียว/โอซาก้า เยี่ยมชมและดูการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในญี่ปุ่น

2) สื่อการสอน เป็นการแนะนำสื่อการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รวบรวมสื่อการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนของตนได้อย่างเหมาะสม

3) ความเข้าใจญี่ปุ่น ให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสวัฒนธรรมดั้งเดิมของญี่ปุ่นโดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางญี่ปุ่นจัดเตรียมไว้ให้ เช่น เขียนพู่กัน พิธีชงชา

4.3 ผู้เข้าร่วมการอบรม

ครูชาวไทยซึ่งเป็นสมาชิกของJTAT (ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษาฯลฯ) สำหรับผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นจะได้รับพิจารณาก่อน

5. วิธีดำเนินการและผลการวิจัย

5.1 วิธีดำเนินการวิจัย

สำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ โดยใช้แบบสอบถาม และเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางกลับมาปฏิบัติงานที่ประเทศไทยได้ระยะหนึ่ง ผู้วิจัยสำรวจติดตามผลว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการนี้มีผลอย่างไรบ้างต่อผู้เข้าร่วม กล่าวคือผู้เข้าร่วมโครงการคิดว่าตนเองมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างในด้านการเรียนภาษาญี่ปุ่น การสอนภาษาญี่ปุ่น และความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ ยังสำรวจความคิดเห็นของผู้ดำเนินงานโดยการสัมภาษณ์

5.2 ผลการวิจัย

5.2.1 ผลการประเมินโครงการ

จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการสามารถสรุปผลของผู้เข้าร่วมที่เลือกตอบ “พึงพอใจมาก” และ “พึงพอใจ” เป็นร้อยละได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินโครงการ

	ปีค.ศ.2008	ปีค.ศ.2009	ปีค.ศ.2010	ปีค.ศ.2011	ปีค.ศ.2012
ภาพรวม	100	100	100	100	100
ความเข้าใจญี่ปุ่น	100	94.4	100	100	100
ภาษาญี่ปุ่น	100	100	100	100	98.3
สื่อการสอน	100	100	95.7	100	96.6
จำนวนผู้เข้าร่วม	15	16	21	28	60

จากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการในภาพรวม สามารถกล่าวได้ว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง เนื่องจากผู้เข้าร่วมต่างพึงพอใจกับเนื้อหาในการอบรมเป็นอย่างมาก

5.2.1 สิ่งและผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางกลับมาปฏิบัติงานในประเทศไทยได้ระยะหนึ่ง ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการในครั้งที่ 1-3 รวม 51 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามรวม 33 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ระดับมัธยมศึกษา 27 คน อาจารย์ระดับอุดมศึกษา 6 คน ประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่นโดยเฉลี่ย 5 ปี คนที่มีประสบการณ์การสอนมากที่สุดคือ 20 ปี น้อยที่สุด คือ 8 เดือน ร้อยละ 97 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการ คือ เพื่อพัฒนาการสอนภาษาญี่ปุ่น และเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น และเมื่อถามว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้วคิดว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ ผู้เข้าร่วมทุกคนตอบว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ โดยร้อยละ 63.6 ตอบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ได้อย่างครบถ้วน และร้อยละ 36.4 ตอบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากระยะเวลาโดยรวมของโครงการสั้นเกินไป ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ อาจเพราะตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของโครงการ เช่น อยากเรียนรู้วิธีการทำอาหารญี่ปุ่น จึงทำให้คิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ได้ในระดับหนึ่ง

เมื่อถามว่ากิจกรรมที่ยังคงเหลืออยู่ในความทรงจำและคิดว่าเป็นประโยชน์คือกิจกรรมใด กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมตอบว่ารู้สึกประทับใจและคิดว่าเป็นประโยชน์มากที่สุดคือกิจกรรมการรวบรวมสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่น (ร้อยละ 87.8)

และเมื่อถามว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ คิดว่าตนเองมีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

1) ด้านการเรียนภาษาญี่ปุ่น

ร้อยละ 78.8 ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ตอบว่ามีแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเรียนด้วยตนเองผ่านทางสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ฯ ทั้งนี้ เหตุที่ทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโครงการจัดให้เป็นโอกาสให้ตนได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารกับเจ้าของภาษา ทำให้เกิดความมั่นใจในภาษาญี่ปุ่นของตนมากขึ้น และกล้าที่จะใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารกับคนญี่ปุ่น หรืออ่านเอกสารภาษาญี่ปุ่นที่เต็มไปด้วยอักษรคันจิ

2) ด้านการสอนภาษาญี่ปุ่น

ร้อยละ 93.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการมีความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือมีการนำเทคนิคการจัดการเรียนการสอนหรือประสบการณ์ที่ได้รับในขณะที่เข้าร่วมโครงการมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง ทำให้สามารถสอนอย่างมีลำดับขั้นตอน และจากการที่สื่อการสอนและกิจกรรมการสอนมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้สามารถเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเกิดความตระหนักว่าควรสอนวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสอนภาษา และที่สำคัญคือเกิดความมั่นใจในการสอนภาษาญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น

จากการสอบถามว่าได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ในการสอนอย่างไรบ้าง พบผลที่น่าสนใจดังตัวอย่างต่อไปนี้ เล่าประสบการณ์ที่ประเทศญี่ปุ่นให้แก่ผู้เรียนเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน จัดกิจกรรมเลียนแบบกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมที่ญี่ปุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นมากขึ้น⁽⁵⁾ เช่น กิจกรรมสำรวจชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณรอบโรงเรียน หรือกิจกรรมสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการสนทนาให้มากขึ้น มอบหมายงานให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในส่วนการจัดเตรียมสื่อการสอนพบว่ามีการนำแผ่นพับโฆษณา โบปลิชฯ ที่เป็นเอกสารจริงที่พบในชีวิตประจำวันญี่ปุ่น รวมทั้งรูปถ่ายต่างๆ มาใช้เป็นสื่อการสอน อีกทั้งยังมีการจัดทำซีดีเสริมโดยอ้างอิงความรู้ที่ได้รับจาก

การอบรม พยายามใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเตรียมการสอนและจัดทำสื่อการสอน

3) ด้านความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมญี่ปุ่น

ร้อยละ 90.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการมีความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ จากการที่
ได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่นและสัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้วยตนเอง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม
ญี่ปุ่นมากขึ้นกว่าเดิม มีความมั่นใจที่จะอธิบายและสามารถสอนหรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น อีกทั้งทำให้เกิด
ความสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องราวบางเรื่องอย่างเจาะลึกมากขึ้น และมีการนำมาปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตของ
ตน เช่น เรื่องการรักษาเวลา นอกจากนี้ ยังทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้สอนชาวญี่ปุ่นได้อย่างราบรื่นมากขึ้น เนื่องจากมี
ความเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากขึ้นทำให้สามารถยอมรับความแตกต่างได้มากกว่าเดิม

หลังจากกลับมาปฏิบัติงานที่ประเทศไทย ผู้เข้าร่วมโดยส่วนใหญ่มีความพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับ
ประสบการณ์ตรงเมื่อต้องสอนวัฒนธรรมญี่ปุ่น จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นในงานประจำปีของโรงเรียน เช่น การ
พับกระดาษโอรังามิ การทำอาหารญี่ปุ่น

4) ด้านอื่นๆ

ร้อยละ 60.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการ ตนเองได้รับมิตรภาพที่ดีจากผู้เข้าร่วม
โครงการเดียวกัน หลังจากการอบรมมีการสร้างเครือข่ายและติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการสอนฯลฯ อย่างสม่ำเสมอ
นอกจากนี้จากการได้สัมผัสการทำงานอย่างทุ่มเทและตั้งใจจริงของคนญี่ปุ่น ทำให้ตนตั้งเป้าหมายและมีความตั้งใจในการ
สอนเพิ่มขึ้น

5.2.3 สิ่งที่คุณดำเนินงานได้เรียนรู้

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ดำเนินงานของทางJTATรวม 8 คนสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของโครงการ

เนื่องจากโครงการในลักษณะนี้มีอยู่น้อย อีกทั้งผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามที่โครงการนั้นกำหนด เช่น อายุ
ความสามารถภาษาญี่ปุ่น ประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่น ทำให้ครูชาวไทยหลายคนไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการ
ดังกล่าวได้ หรือหากกรณีที่มีคุณสมบัติตรงตามนั้น แต่เนื่องจากระยะเวลาการอบรมล่าสุดคือ 2 เดือน และการอบรมจัดขึ้น
ในช่วงเปิดภาคเรียนของไทย ทำให้การขอลงงานเพื่อไปเข้าร่วมโครงการอบรมเป็นไปได้ยาก อีกทั้ง บางคนมีภาระที่ต้อง
ดูแลครอบครัวไม่สามารถห่างจากครอบครัวไปเป็นเวลานาน โครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่น
ของJTAT จึงช่วยขยายโอกาสทำให้ครูชาวไทยซึ่งประสบปัญหาต่างๆ ข้างต้นสามารถที่จะเข้าร่วมโครงการได้

แม้ว่าระยะเวลาของโครงการจะประมาณ 3 สัปดาห์ แต่ผู้เข้าร่วมต่างรู้สึกว่าได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย ที่เป็น
เช่นนั้นเพราะว่าโครงการเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนภาษาเป็นแบบเน้นประสบการณ์การใช้ภาษา (習
太園・西野藍 2012) ผู้เข้าร่วมรู้สึกสนุกสนานกับการได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารจริง และบางกิจกรรมเป็นลักษณะของ
การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผู้เข้าร่วมใช้ความสามารถเท่าที่มีในการพยายามแก้ปัญหาหรือทำภารกิจต่างๆ ที่กำหนดให้ และ
เมื่อสามารถทำได้สำเร็จจึงทำให้เกิดความมั่นใจและเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ต่อไป กล่าวได้ว่าประสบการณ์ที่
ได้รับที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นแรงจูงใจให้กับผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นผู้สอนภาษาญี่ปุ่นทำให้อยากพัฒนาความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่น
ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น และจากจุดนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมคิดได้ว่าหากนำประสบการณ์ดังกล่าวกลับไปประยุกต์ใช้ในการสอน ก็

น่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนเช่นเดียวกันกับความรู้สึกที่ตนได้สัมผัสมา ด้วยเหตุนี้โครงการนี้จึงเป็นประโยชน์กับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลทำให้มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นทุกปี

2) ความสำคัญของการที่JTATเป็นผู้จัดและดำเนินโครงการ

จากการที่ครูชาวไทยช่วยกันคิดและวางแผนการจัดโครงการ รวมทั้งประสานงานกับ JF โดยJTATขอให้ครูชาวไทยของ JF กรุงเทพฯ ช่วยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับทาง JF ทำให้การเตรียมงานและการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ครูชาวไทยเข้าใจสภาพการณ์ และความต้องการของครูชาวไทยด้วยกัน คนที่ไม่เคยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นอยากมีประสบการณ์แบบใด สิ่งใดจะเป็นประโยชน์กับการปรับปรุงการสอนฯ เนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการนี้จึงสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วม ซึ่งหากเป็นโครงการที่มีผู้เข้าร่วมหลายเชื้อชาติคงไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ ในขณะเดียวกัน เนื่องจากผู้เข้าร่วมทุกคนเป็นคนไทย และตลอดการอบรมก็มีผู้ประสานงานจากJTATร่วมเดินทางไปด้วย ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้เข้าร่วมที่รู้สึกเป็นกังวลกับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นได้ นอกจากนี้ จากการใช้ชีวิตและทำกิจกรรมร่วมกันตลอดระยะเวลา 3 สัปดาห์ ทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความสนิทสนมคุ้นเคย สร้างเครือข่ายในหมู่ผู้เข้าร่วมเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารหลังจากที่เดินทางกลับมาประเทศไทย รวมทั้งยังใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

3) ความตระหนักในเรื่องความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากผลการประเมินของผู้เข้าร่วมว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่จัดได้สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนของประเทศไทยและสามารถตอบสนองความต้องการของครูชาวไทยได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ดำเนินงานตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและดำเนินงานโครงการอบรม โครงการนี้เน้นให้ผู้เข้าร่วมได้คิดหาหนทางที่จะนำประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่เก็บรวบรวมได้ในญี่ปุ่นกลับไปใช้ปรับปรุงการสอนของตนเอง อีกทั้งโครงการยังจัดในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างผู้เข้าร่วมกับผู้สอนและระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการด้วยกัน จากการคิดหาหนทางเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ทำให้มองย้อนกลับมาในภาพการทำงานของJTATซึ่งเป็นการรวมตัวกันของคณะทำงานในรูปแบบอาสาสมัคร เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นครูในระดับมัธยมศึกษา ครูระดับอุดมศึกษา ครูจากJF กรุงเทพฯ ครูโรงเรียนสอนภาษาเอกชนฯ ทุกคนมาช่วยกันคิดและวางแผนเพื่อที่จะหาวิธีปรับปรุงการสอนและพัฒนาคุณภาพครูชาวไทย จากรูปแบบการทำงานดังกล่าวของJTAT กล่าวได้ว่าเป็นการทำงานที่เกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงไปสู่คุณภาพได้ คือการผลิตรายวิชาที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. สรุปผล

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจกับโครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นซึ่งจัดโดยJTATเป็นอย่างมาก เนื่องจากโครงการนี้ไม่ได้เป็นรูปแบบที่ผู้เข้าร่วมต้องเรียนเนื้อหาไปตามที่ผู้จัดกำหนด แต่เป็นลักษณะที่ให้ผู้เข้าร่วมเลือกสิ่งที่คิดว่าจำเป็นสำหรับตนเอง เพื่อนำกลับไปปรับใช้กับการสอนของตนโดยใช้โอกาสและสิ่งต่างๆ ที่ทางฝ่ายผู้จัดนำเสนอให้ การให้ผู้เข้าร่วมได้คิดหาหนทางด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงตนเองจึงทำให้โครงการนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินงานเป็นอย่างมาก สำหรับผู้เข้าร่วม ประสบการณ์การใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารได้จริง การสร้างเครือข่ายในหมู่ผู้เข้าร่วม และการรวบรวมสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนช่วยเพิ่มความมั่นใจในฐานะผู้สอน และ

ยังช่วยเพิ่มพูนความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย สำหรับผู้ดำเนินงาน เมื่อทราบจากผลการประเมินของผู้เข้าร่วมว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่จัดได้สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนของไทยและสามารถตอบสนองความต้องการของครูชาวไทยได้ ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและดำเนินงานโครงการอบรมในฐานะสมาคมครู

ภารกิจที่จะต้องทำต่อจากนี้ เช่น การจัดโครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่นรวมทั้งการสำรวจติดตามผลการปฏิบัติงานหลังเข้าร่วมโครงการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนผลสำเร็จของโครงการ เป็นต้น

เชิงอรรถ

- (1) ชมรมครูภาษาญี่ปุ่นแห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.2003 และจดทะเบียนเป็นสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ.2009
- (2) ครั้งแรกและครั้งที่2 ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมต้องรับผิดชอบประมาณ 45,000บาท ตั้งแต่ครั้งที่3เป็นการจัดร่วมกันระหว่างJTATกับJF ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมต้องรับผิดชอบจึงลดลง
- (3) ศูนย์อุวาระ จังหวัดไซตามะ กับศูนย์คันไซ จังหวัดโอซาก้า
- (4) <http://www.jpf.go.jp/j/japanese/survey/area.html>
- (5) มีการแนะนำกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ในงานสัมมนาครั้งที่14 ของ JTAT ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2555 ผู้สนใจสามารถอ่านสรุปงานสัมมนาได้จาก http://www.jtat.info/seminar_014.php

บรรณานุกรม

- สร้อยสุดา ณ ระนอง (2004) ชมรมครูภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย (JTAT) วารสารเจแปนฟארนเดชั่น กรุงเทพฯ ฉบับที่1 หน้า173-186
- 生田守・北村武士 (2006) 「単一国研修における海外センターと国内の連携—タイ中等学校日本語教師研修の場合—」『国際交流基金日本語教育紀要』第2号、国際交流基金、98-104
<http://www.jpf.go.jp/j/japanese/survey/bulletin/02/pdf/07.pdf>
- 岡崎敏雄・岡崎眸 (1997) 『日本語教育の実習』アルク
- カノックワン・ラオハブラナキット・片桐 (2012) 「タイにおける日本語教育の新展開」『指向』第9号、大東文化大学大学院外国語学専攻、14-25
- スニーラット・ニャンジャローンสุค (2012) 「タイにおける日本語教育の概要とその特徴—広がる日本語教師の活動とネットワーク—」日本語教育国際研究大会、日本語教育学会・国際交流基金企画シンポジウム配布資料
- スニーラット・ニャンジャローンสุค、八田直美 (2012) 「海外教師会によるノンネイティブ日本語教師短期訪日研修の評価と改善」日本語教育国際研究大会 (ポスター発表予稿集)
- 野畑理佳・ウィパー・ガムチャンタコーン (2006) 「タイにおける中等学校日本語教員養成講座の概要と追跡調査報告—タイ後期中等教育における日本語クラスの現状—」『世界の日本語教

育』第16号、国際交流基金、169-187

<http://www.jpf.go.jp/j/japanese/survey/globe/16/11.pdf>

八田直美 (2008) 「タイの日本語教育」 国際交流基金日本語国際センター第13回海外日本語教育研究会発表資料 <http://www.jpf.go.jp/j/urawa/world/chek/images/13/hatta.pdf>

羽太園・西野藍 (2012) 「非母語話者日本語教師を対象とした超短期研修の成果」『国際交流基金日本語教育紀要』第8号、国際交流基金、pp.169-184

http://www.jpf.go.jp/j/japanese/survey/bulletin/08/pdf/121206_11.pdf

ワリントン・ウーウォン (2012) 「東南アジア諸国間および日本との間の日本語教育の連携の可能性」 日本語教育国際研究大会、日本語教育学会・国際交流基金企画シンポジウム配布資料

website JTAT <http://www.jtat.info/>

facebook JTAT <https://www.facebook.com/jtatthai>

